

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

Hiller István miniszter
és Schneider Márta szakállamtitkár
BIBLIOTÉKA EMLÉKÉRMET

adományozott

Bánfalvi Lászlónénak, az ózdi Városi Könyvtár igazgatójának a modellértékű kistérségi könyvtári ellátás megszervezéséért,

Dr. Beck Ivánnénak, az Országos Széchényi Könyvtár nyugalmazott könyvtárosának több évtizedes bibliográfiai tevékenységéért és a hungarikakutatás terén kifejtett munkásságáért

Biczák Péternek, a szentendrei Pest Megyei Könyvtár igazgatójának a fiatal könyvtáros nemzedék támogatása és a magyar könyvtárosság hivatástudatának elmélyítése érdekében végzett több évtizedes szervező tevékenységéért,

Dán Krisztinának, a Fővárosi Pedagógiai Intézet nyugalmazott könyvtárosának a magyar iskolai könyvtárak fejlesztéséért, az iskolai könyvtárügyben kifejtett több évtizedes tevékenységéért,

Győrfi Csabánénak, a Pécsi Városi Könyvtár igazgatóhelyettesének a városi könyvtár korszerűsítéséért végzett tevékenységéért,

Dr. Keveházi Katalinnak, a Szegedi Tudományegyetem, Egyetemi Könyvtár osztályvezetőjének a könyvtári katalizálás automatizálása és a régi könyvek tudományos feltárása érdekében végzett kiemelkedő munkájáért,

Dr. Koltay Klárának, a Debreceni Egyetem Nemzeti Könyvtára főigazgató-helyettesének az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer leltőhely nyilvántartó adatbázisának kidolgozásáért és folyamatos fejlesztéséért,

Lukács Zsuzsannának, az Országos Idegennyelvű Könyvtár osztályvezetőjének a nemzetiségi könyvtári ellátás területén végzett kiváló munkájáért,

Poós Lászlóné Schmidt Veronikának, a Budapesti Gazdasági Főiskola Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskolai Kar Elektronikus Könyvtár vezetőjének kiemelkedő szakmai munkája elismeréséért,

Szilágyi Sándorné Zsigó Juditnak, a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár igazgatóhelyettesének a Borsod-Abaúj-Zemplén megye könyvtárügyének koordinálásáért, a települési könyvtárak korszerűsítéséért.

A kitüntetetteknek szívből gratulálunk és további sikereket kívánunk!

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

16. évfolyam 2. szám

2007. február

Tartalom

Könyvtárpolitika

- Redl Károly:** Beszámoló az Országos Könyvtári Kuratórium 2004–2006 között folytatott tevékenységéről 3
- Papp Anna Mária:** Ötvenéves az Országos Idegennyelvű Könyvtár 16

Műhelykérdések

- Barátné Hajdu Ágnes:** A magyar ETO-kiadás munkálatai. Hazai és nemzetközi tapasztalatok 20

Konferenciák

- Mezey László Miklós:** Anyanyelv, identitás, kultúra – kisebbségi könyvtárak 40

Memento

- Goda Éva:** Kertész Gyula élete, munkássága 46
- Bényei Miklós:** Kertész Gyula, a bibliográfus. Emlékező vázlat 50

Perszonália

- Balogh Ferencné–Havas Katalin:** Katsányi Sándor (is) 75 éves 54

Könyv

- Bartók Györgyi:** Kistelepülési könyvtárosok kézikönyve 57
- Hajdú-bihari helyismereti bibliográfia – sokadszorra 59

From the contents

Károly Redl: Report on the activities of the National Library Board in the period 2004–2006 (3);

Anna-Mária Papp: The National Library of Foreign Literature celebrates its 50 years' anniversary (16);

Ágnes Barát-Hajdu: The preparatory works of the Hungarian edition of UDC (20)

Cikkeink szerzői

Balogh Ferencné, a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár ny. igazgatóhelyettese; *Barátné Hajdu Ágnes*, a Szegedi Tudományegyetem tanszékvezető tanára; *Bartók Györgyi*, a Könyvtári Intézet munkatársa; *Bényei Miklós*, a Debreceni Egyetem tanára; *Goda Éva*, a debreceni Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola oktatója; *Havas Katalin*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár ny. főmunkatársa; *Papp Anna Mária*, az Országos Idegennyelvű Könyvtár osztályvezetője; *Redl Károly*, az Országgyűlési Könyvtár tájékoztatói igazgatója

Szerkesztőbizottság:

Bartos Éva (elnök)

**Biczák Péter, Borostyániné Rákóczi Mária, Győri Erzsébet,
Kenyéri Kornélia, Poprády Géza**

Szerkesztik:

Mezey László Miklós és Vajda Kornél

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest, I. Budavári Palota F épület – Telefon: 224-3791; E-mail: 3k@oszk.hu;

Internet: www.ki.oszk.hu/3k

Közreadja: a Könyvtári Intézet

Felelős kiadó: **Bartos Éva**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Korpás István**

Nyomta az AKAPRINT Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: **Fricker László**

Terjedelem: 5.7 A/5 kiadói ív.

Lapunk megjelenését támogatta az
Oktatási és Kulturális Minisztérium
Nemzeti Kulturális Alap

OKM

Nemzeti Kulturális Alap

Terjeszti a Könyvtári Intézet
Előfizetési díj 1 évre 4800 forint. Egy szám ára 400 forint
HU-ISSN 1216-6804

Redl Károly

Beszámoló az Országos Könyvtári Kuratórium 2004–2006 között folytatott tevékenységéről

Egy konzultatív testület munkájáról beszámolni, a teljesítményét megítélni, az elért eredményeit értékelni mindig bonyolult feladat. Hiszen azok a tanácsok, javaslatok, vitákban kiejelvt vélemények, amelyeket az Országos Könyvtári Kuratórium (OKK) megfogalmaz más döntést hozó személyek, testületek tevékenységén keresztül juthatnak kifejezésre. Az új ciklus felénél azonban indokolt megkísérelni, hogy képet adjunk a testület munkájáról.

Az OKK a 165/1999. (XI. 19.) számú kormányrendeletben foglaltaknak megfelelően 2004 végén újjáalakult. A jogszabály rendelkezéseit követő jelölési eljárás után Hiller István miniszter kinevezte az OKK tagjait. Bár a szaksajtó annak idején közzétette az OKK személyi összetételét, indokolt a teljesség kedvéért megismételni abban a formában, ahogy a miniszteri kinevezés szólt. Az elmúlt időszakban a kinevezett személyek feladatkörében bizonyos esetekben történt változás, de ez természetes folyamat néhány év távlatában.

Az OKK tagjai:

a könyvtárosok közül:

Bakos Klára, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke,
Fodor Péter, az Informatikai és Könyvtári Szövetség elnöke,
Huszár Ernőné, a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtárának főigazgatója,
Redl Károly, az Országgyűlési Könyvtár tájékoztatási igazgatója,

a tudományos élet képviselői közül:

Bakonyi Péter, a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács tagja,
a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság elnöke,
Bélyácz Iván, a Pécsi Tudományegyetem egyetemi tanára,
Kiss Ferenc, a Nyíregyházi Főiskola Környezettudományi Tanszékének tanszékvezetője,

A gazdasági élet képviselői közül:

Hegedüs Miklós, a GKI Energiakutató Kft. ügyvezető igazgatója és
Lengyel László, a Pénzügykutató Rt. elnök-vezérigazgatója.

Látható, hogy néhányan már az OKK működésének előző ciklusában is tagjai voltak a testületnek. Ez a tény önmagában is hozzájárult, hogy a korábbi tapasztalatok jól hasznosulhassanak az újjáválasztott testület munkájában. Természetesen sokat jelentett az is, hogy már nem egy új testületet kellett bevezetni a könyvtárszakmai közéletbe. Tárnyilagosan megállapítható, hogy az OKK az elmúlt időszakban kitűnő munkakapcsolatot alakított ki mind a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumával (NKÖM), mind az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK), mind a Könyvtári Intézet vezetésével.

Az első ülés összehívására 2004. november 16-án került sor a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumában, az alábbi napirendi pontok megjelölésével:

- Az OKK elnökének és titkárának megválasztása.
- Az OKK ügyrendjének elfogadása.
- Hiller István miniszter tájékoztatója az OKK aktuális feladatairól.

A kuratórium tagjainak bemutatása után Koncz Erika helyettes államtitkár tett javaslatot az elnök és a titkár személyére. Az OKK egyhangúan fogadta el a két jelöltet, Bakonyi Pétert elnöknek, Redl Károlyt titkárnak. A testület működési rendjének alapjául a korábbi ciklus ügyrendjét fogadta el, azzal a megszorítással, hogy szükség esetén módosítja.

Ezután az OKK munkájába bekapcsolódó Hiller István miniszter Lengyel László felvetésére válaszként elmondta, hogy egyetért az OKK javaslattételi jogkörének bővítésével. Megerősítette álláspontját, amit a kuratórium működésének előző ciklusában – 2003 novemberében – már megfogalmazott:

„A könyvtári stratégia megvalósítása során kiemelt szerepet szánok az Országos Könyvtári Kuratóriummal folytatott konzultációnak.”

Megjelölte azokat a koncepcionális kérdéseket is, amelyekkel kapcsolatban az OKK állásfoglalását várja:

- Lehetséges-e és szükséges-e a nemzeti kulturális intézmények számára törvényi szintű szabályozást kialakítani? A jogszabály természetesen a finanszírozási kérdések mellett átfogó szabályokat is tartalmazhatna.
- Az OKK alakítson ki véleményt a közigazgatási reformmal kapcsolatban, különös tekintettel a kistérségek és a regionalizmus kérdéskörére. Természetesen az olvasók és a közgyűjtemények iránt érdeklődő nagyközönség szemszögéből vizsgálja a témát.
- Jelentős társadalmi problémaként ajánlotta az OKK figyelmébe, hogy „szűkül az olvasótábor, különösen a fiatalok körében”. Kérte, hogy az OKK szakmai szempontokat is figyelembe véve, de azokon túlmutatóan is tegyen javaslatot a probléma kezelésére.
- Felhívta a testület figyelmét a közeljövőben kezdődő „Nagy Könyv” programra. A brit minta alapján induló program kialakításában számít az OKK véleményére.

Az OKK első ülésén tehát kialakította működési rendjét, és tájékoztatót hallgatott meg arról, hogy a miniszter milyen feladatok ellátásában kíván a testület munkájára támaszkodni. Ekkor még senki sem tudhatta, hogy alig néhány hónapon belül új miniszter irányítja a NKÖM munkáját, és természetesen azt sem, hogy két éven belül ismét Hiller István fogja vezetni a kulturális igazgatást, igaz, egy másik nevű minisztérium élén. Mindez meghatározóan hatott a testület munkájára is.

Az OKK úgy határozott, hogy következő ülésén napirendre tűzi a „Nagy Könyv” programot is. Erre az ülésre 2004. december 8-án került sor az OSZK-ban. A napirend a következő volt:

- A „Nagy Könyv” program.
- Az OSZK 2002–2004-es beszámolója.
- Az OSZK stratégiai céljai és cselekvési terve 2005–2008.
- Az OSZK szervezeti és működési szabályzata.

Az ülés előkészítése során az OKK munkamódszerként elfogadta, hogy a tárgyaló témákat egy-egy referens összegezze a testület számára, ez a megoldás segíti, hogy a testület minden témával kellő alapossággal foglalkozhasson.

A második ülésen tehát azonnal a szakmai kérdések kerültek terítékre. A „Nagy Könyv” program vitájára meghívást kapott Harsányi László, a Nemzeti Kulturális Alapprogram (NKA) elnöke, Ramháb Mária, az NKA Könyvtári Kuratóriumának elnöke és Maróti Istvánné, a Könyvtárellátó Kht. Igazgatója. A program tervezetének részletes tárgyalása alkalmat adott számos olyan elvi és gyakorlati szempont megfogalmazására, ami hozzájárulhat a program továbbfejlesztéséhez. Különösen részletesen vizsgálta a kuratórium, hogy milyen szerepet kaphatnak a könyvtárak a program lebonyolítása során.

Az OKK elfogadta az OSZK 2002–2004. évekről szóló beszámolóját, a többi munkaanyagot pedig első olvasatban tárgyalta. A stratégia vitája során a testület tagjai határozott igényként fogalmazták meg, hogy markáns helyzet- és jövőképpel bővüljön a dokumentum. Legyen világosan megfogalmazva, honnan hová kíván a stratégia megvalósítása során az OSZK eljutni. Sőt javaslat született arról is, hogy a benyújtott „stratégiai és cselekvési terv”-et két dokumentumra kellene bontani. Erre elsősorban azért volt szükség, mert a cselekvési terv számos olyan vitathatatlanul szükséges feladatot tartalmazott, amelyek nem kötődtek közvetlenül a stratégiai célokhoz.

A szervezeti és működési szabályzat vitája során fogalmazódott meg a javaslat, hogy az új szervezeti felépítés is tartalmazza az általános főigazgató-helyettesi munkakört. (Ezt az OSZK által benyújtott eredeti javaslat megszüntette volna.) A vita lezárásaként döntés született arról, hogy az OKK következő ülésén második olvasatban tárgyalja a benyújtott dokumentumokat.

A harmadik ülésen, 2005. január 26-án a kuratórium munkatervének megfelelően folytatta az OSZK tevékenységét szabályozó alapidokumentumok (a stratégia, a cselekvési terv és a szervezeti és működési szabályzat) korábban megkezdett vitáját.

Az OSZK stratégiájával kapcsolatban az a megállapodás született, hogy a vitában elhangzott észrevételeket és javaslatokat beépítik a tervezetbe. A testület

úgy döntött, hogy a dokumentum véglegesítése előtt konzultálni kíván a NKÖM miniszterével, és ha szükséges, a stratégiát újra tárgyalja.

Az ülésre az OKK kérésének megfelelően új, átdolgozott dokumentumként nyújtotta be az OSZK a cselekvési tervet. A dokumentumot az OKK elfogadta.

A szervezeti és működési szabályzat tervezetéhez a NKÖM képviselője még néhány észrevételt nyújtott be. A vita során a testület támogatta a minisztérium javaslatait, és kiegészítette azzal, hogy az általános főigazgató-helyettes lássa el a jövőben a tájékoztatási igazgatói feladatokat is. Az OKK a megfogalmazott módosítással elfogadásra ajánlotta a NKÖM miniszterének a tervezetet. A későbbiek során Bozóki András miniszter az OKK előterjesztésének megfelelően jóváhagyta az OSZK Szervezeti és Működési Szabályzatát.

Az ülés lezárásaként az OKK összefoglalóan megállapította, hogy a fenti döntések meghozatala után az OSZK egy nagyon gondosan kimunkált cselekvési tervvel és egy ahhoz szervesen kapcsolódó szervezeti és működési szabályzattal rendelkezik. A vitákban kiérlelt dokumentumok megfelelő alapot és háttérrel nyújtanak az OSZK nemzetközileg is elismert tevékenységéhez.

Az ülések tapasztalatai alapján, az OKK munkájának hatékonyabbá tétele céljából egy belső honlap létrehozására került sor, hiszen a több száz oldalnyi különböző munkaanyag így könnyen hozzáférhetővé vált a kuratórium tagjai számára.

Az OKK titkára megállapodott a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros (3K) című szakmai folyóirat szerkesztőségével, hogy cikkeikben érintik az OKK által vizsgált témákat is. Mire ez az írás megjelenik, gyakorlatilag az összes megyei könyvtár igazgatójával interjút közölt a 3K. Természetesen ezek a beszélgetések elsősorban az adott intézmény aktuális problémáival, szakmai terveivel foglalkoznak, de mindig megjelenik a kérdések között az OKK által javasolt néhány téma is. Ezek elsősorban a kulturális stratégiával, a regionalizmus és a könyvtári ellátás problémakörével, a könyvtáros etikával és más fontos kérdésekkel foglalkoznak. A cikksorozat színes képet ad a megyei könyvtárak jelenéről és terveiről, valamint megiszívlelendő szempontokat az OKK számára a fenti kérdéskörökkel kapcsolatban.

A soron következő ülésre 2005. május 23-án került sor az OSZK-ban, az alábbi témában:

- Az OSZK magasabb vezetői állásainak betöltésére meghirdetett pályázatok elbírálásában való közreműködés.

Monok István főigazgató felkérte az OKK négy tagját, hogy vegyenek részt a pályázatokat bíráló bizottság munkájában.

A meghirdetett állásokra három pályázat érkezett:

- Rády Ferencé az általános főigazgató-helyettesi és tájékoztatási igazgatói állásra,
- Dippold Péteré a különgyűjteményi és tudományos igazgatói állásra,
- Rác Ágnes a gyűjteményfejlesztési és feldolgozási igazgatói állásra jelentkezett.

A bíráló bizottság munkáját nagymértékben könnyítette, hogy előzőleg a kuratórium részletesen foglalkozott az OSZK stratégiájával és cselekvési tervével. Logikus

volt tehát, hogy e dokumentumok ismeretében, a közösen meghatározott feladatok végrehajtásához kell a nemzeti könyvtár új vezetőit kiválasztani. A szakmai bíráló bizottság érdemi vitában értékelte a benyújtott pályázatokat. A bizottság – ezen belül az OKK négy tagja is – egyhangúlag támogatta a pályázatok elfogadását és a jelöltek kinevezését.

Bozóki András miniszter elfogadta a szakmai bíráló bizottság javaslatát, és jóváhagyta a kinevezéseket.

Az OKK 2004. évi jelentésének átadására 2005. június 16-án került sor a NKÖM-ben. A megbeszélésen részt vett Bozóki András miniszter, Simon Zoltán kabinetfőnök, Skaliczki Judit főosztályvezető, az OKK képviselőjében Bakonyi Péter elnök és Redl Károly titkár. Az OKK írásban benyújtott 2004. évi jelentése és az elhangzott szóbeli kiegészítés alapján Bozóki András az alábbi megállapításokat tette:

- Kiemelt jelentőséget tulajdonít a kistérségek és régiók könyvtári ellátásának. A készülő koncepciók véleményezésében kiemelt szerepet szán az OKK-nak.
- Egyetért az OKK azon ajánlásával, hogy az OSZK stratégiájában a gyűjteményépitést, prioritásként kell kezelni.
- Elvben egyetért az OSZK kidolgozott stratégiai tervével, azonban a dokumentum pénzügyi megalapozásához egyeztetés szükséges a közigazgatási államtitkárral. Munkatársai számára feladatul szabta, hogy vizsgálják meg a stratégia mely elemei építhetők be a 2006. évi költségvetésbe.

A kuratórium soron következő ülésére 2005. október 5-én került sor az OSZK-ban, az alábbi témában:

- A Könyvtári Intézet igazgatói állásának betöltésére meghirdetett pályázat elbírálásában való közreműködés.

Az OSZK stratégiai tervének részét képezte a Könyvtári Intézet stratégiája is. ezért a kuratórium tagjai döntésük meghozatalakor tekintetbe vehették az ott megfogalmazott célokat is. A meghirdetett állásra egy pályázat érkezett. A szakmai bíráló bizottság részletes, érdemi vitában értékelte a benyújtott pályázatot. A bizottság – ezen belül az OKK négy tagja is – egyhangúan támogatta a pályázat elfogadását és a jelölt, Bartos Éva kinevezését.

Bozóki András miniszter egyetértési jogával élve hozzájárult, hogy az OSZK főigazgatója Bartos Évát bízta meg a Könyvtári Intézet igazgatói feladatainak ellátásával.

Az OKK következő ülését 2005. december 9-én tartotta az OSZK-ban, az alábbi témákban:

- Az OSZK állományasztási politikáját vizsgáló bizottság jelentésének vitája.
- A Könyvtári Intézet munkaprogramja a vezetőváltás után.
- Az OSZK 2006-ban várható költségvetési helyzete.

Bozóki András miniszter szükségesnek tartotta, hogy egy független vizsgálóbizottság értékelje a nemzeti könyvtár állományasztási gyakorlatát, és a bizottság

jelentését nyújtja be az OKK-nak megvitatásra. Bakonyi Péter a vizsgáló bizottság elnöke szóban ismertette a miniszteri felkérést, a vizsgálandó témák körét, a jelentés létrejöttének főbb állomásait. Az írásban kiküldött jelentés ismeretében az OKK részletes vitában elemezte a munkaanyagot. A vita során az OSZK főigazgatója és a kurátorok is hasznosnak és lényegretörőnek ítélték a bizottság tevékenységét. Mindenki szükségesnek tartotta a megfogalmazott tapasztalatok alapján javasolt korrekciók megtételét. A javasolt intézkedésekre részletes ajánlást tartalmazott a bizottsági jelentés. Az OKK javaslatának megfogalmazása előtt a dokumentum szerkesztésével kapcsolatos észrevételt fogalmazott meg az egyik kurátor. Tekintettel arra, hogy az OKK a bizottság által elkészített jelentésen – értelemszerűen – nem módosíthatott szövegszerűen, ezért megoldásként különvélemény megfogalmazásának lehetősége merült fel, azonban az észrevételt megfogalmazó kurátor ettől eltekintett. Az OKK javaslatot tett a szakminiszternek a jelentés elfogadására.

Bozóki András, figyelembe véve az OKK javaslatát, elfogadta „Az OSZK állományapasztsági politikáját vizsgáló bizottság összefoglaló jelentés”-ét.

A Könyvtári Intézet munkaprogramjának ismertetése során Bartos Éva igazgató nagymértékben támaszkodott pályázati anyagára. A vezetői megbízás óta eltelt rövid idő elsősorban a 2006. évi munkaterv prioritásainak megfogalmazására volt elegendő. A koncepció a kidolgozott stratégiával összefüggésben az alábbi területeket jelölte meg prioritásként:

- Könyvtár és társadalom
- Minőségbiztosítás
- Kistelepülések könyvtári ellátása
- Képzés, továbbképzés
- Az IFLA közkönyvtári irányelveinek hazai adaptációja.

Az OKK jóváhagyólag tudomásul vette a tájékoztatót.

Az OSZK 2006-ban várható költségvetési helyzetéről Monok István főigazgató tartott tájékoztatót. Kiderült, hogy a kormány által az Országgyűlésnek benyújtott 2006. évi költségvetési törvényjavaslat várható következményeként az OSZK költségvetési támogatása alacsonyabb szintű lesz, mint amilyen 2005-ben volt. Különösen nehéz helyzetet teremthet, ha a dologi keret a tervezetnek megfelelően 260 millió forinttal csökken.

Az OKK megállapította, hogy az ismert adatok szerint a T/1700. sz. költségvetési törvényjavaslat változatlan elfogadás esetén működési zavarok léphetnek fel az OSZK tevékenységében, és esetleg visszafordíthatatlan negatív folyamatok indulhatnak meg.

Az OKK megvizsgálta a helyzetből kivezető lehetséges megoldásokat.

A titkár beszámolt arról, hogy az Országgyűlés Kulturális Bizottságának elnöke, Pető Iván 2005. november 4-én módosító javaslatokat nyújtott be a költségvetési törvényjavaslatához. A költségvetési módosító javaslatok kidolgozása során az OKK véleményét is figyelembe vette. E javaslatok közül kettő hozható közvetlen összefüggésbe az OSZK-val:

- A T/17700/809. sz. javaslat, amely a NKÖM fejezeten belül a közgyűjtemények körében javasolta a dologi kiadásokra fordítható összeget növelni 123,9 millió forinttal.

Az indokolás az alábbi volt:

„A törvényjavaslat jelentősen (814,4 millió forinttal) csökkentené a 2005. évi dologi kiadások összegét. A javasolt módosítás célja, hogy a nemzeti közgyűjtemények működési kereteit stabilizálja. A dologi kiadások – 2005. évi összegéhez képest – szerény mértékű emelése a már megkezdett szakmai munka folytatását ill. befejezését teszi lehetővé. A javaslat érdemi fejlesztést nem tartalmaz.”

- A T/17700/810. sz. javaslat, amely a NKÖM fejezetben belül a közgyűjtemények körében a beruházásra fordítható keretet javasolta növelni 550 millió forinttal.

Az indokolás az alábbi volt:

„Az intézményi beruházási keret elsősorban a nemzeti könyvtár céljait szolgálja. Amíg a múzeumi területen évek óta folyik rekonstrukciós program, addig a nemzeti könyvtár állandó megoldatlan problémákkal küzd (pl. mélyraktár, könyvlift, az épület homlokzata stb.).”

Az Országgyűlés Kulturális Bizottságában a kormánypárti és ellenzéki képviselők egyaránt támogatták a javaslatokat.

A testület ezért úgy döntött, hogy levélben fordul Gyurcsány Ferenc miniszterelnökhöz a következő kéréssel:

„Kérjük, hogy az Országgyűlés Kulturális Bizottságának elnöke, Pető Iván által benyújtott módosító javaslatokat a Kormány támogassa. Megítélésünk szerint ezen javaslatok, amiket a Kulturális Bizottság egyhangúan támogatott, megoldást jelentenének az Országos Széchényi Könyvtár problémáinak részleges megoldásához.”

A költségvetési vita során az Országgyűlés több ponton módosította a törvényjavaslatot a közgyűjtemények vonatkozásában is, ezért az OKK úgy döntött, hogy e módosítások következményeit az OSZK-val összefüggésben a 2006. évi első ülésén fogja megvizsgálni.

Az OKK a 2005. évi munkájáról szóló jelentését Bozóki András miniszter számára – 2006. február 27-én – küldte meg.

Az OKK 2006. március 16-án, a tárgyévi első ülésén két napirendi pontot tárgyalt:

- Tájékoztatókat hallgatott meg: az OSZK 2006. évi költségvetési helyzetéről és a II. Nemzeti Fejlesztési Tervben tervezett könyvtári és informatikai programokról.
- Az OSZK költségvetési helyzetét érintő vita után az OKK egy közlemény megfogalmazását tartotta szükségesnek, ami az OSZK honlapján volt olvasható:

„Az Országos Könyvtári Kuratórium 2006. március 16-i ülésén megvizsgálta az Országos Széchényi Könyvtár tárgyévi költségvetési helyzetét. A testület ülésére meghívást kapott Benedek András, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának közgazgatási államtitkára. Az ülésen Monok

István főigazgató tájékoztatott arról, hogy a könyvtár dologi kiadásra fordítható kerete nem fedezi a működési költségeket, annak ellenére sem, hogy a szakmailag indokolható takarékosági intézkedéseket már elrendelte. Megerősítette, hogy amennyiben a könyvtár nem kap kiegészítő költségvetési támogatást, akkor csak két hónapos teljes nyári zárva tartásból tudják kigazdálkodni a minimális működéshez szükséges pénzügyi fedezetet. Benedek András államtitkár elmondta, hogy megvizsgálták az Országos Széchényi Könyvtár költségvetési igényét és annak kielégítését mind szakmailag, mind pénzügyileg indokoltnak tartják. Egyetértenek kiegészítő pénzügyi támogatás folyósításának szükségességével. A pénzügyi források biztosítása érdekében a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma már előterjesztést készített a Kormány számára.

A tájékoztatásokat meghallgatva az Országos Könyvtári Kuratórium le- szögezte, hogy nem támogatja az Országos Széchényi Könyvtár két hóna- pos nyári bezárását. A nemzeti könyvtár működésének pénzügyi okokból történő szüneteltetését olyan horderejű kérdésnek tekinti, hogy a Magyar Köztársaság Kormányához fordul. Az Országos Könyvtári Kuratórium ezért a mai napon Gyurcsány Ferenc miniszterelnöknek írt levelében kéri, hogy a Kormány tegyen eleget a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériu- ma előterjesztésének és biztosítsa az Országos Széchényi Könyvtár műkö- déséhez szükséges többletforrásokat. Egyúttal felkéri Monok István főigaz- gatót, hogy készítsenek tervet 2006. május 31-ig, az Országos Széchényi Könyvtár pénzügyi konszolidációjáról. Az Országos Könyvtári Kuratóri- um abban bízik, hogy fenti javaslatai hozzájárulnak az Országos Széchényi Könyvtár folyamatos működésének fenntartásához.”

Az OKK a közlemény kiadásával egyidejűleg – 2006. március 16-án – levélben fordult Gyurcsány Ferenc miniszterelnökhöz. A levél lényegi mondanivalója a következő volt:

„Az Országos Könyvtári Kuratórium a nemzeti könyvtár működésének pénz- ügyi okokból történő szüneteltetését olyan horderejű kulturális kérdésnek tekinti, hogy a Magyar Köztársaság Kormányához fordul segítségért. Kér- jük, hogy engedélyezze 100 millió forint támogatás kifizetését az Országos Széchényi Könyvtár számára, ezzel megszüntetné a nemzeti könyvtár műkö- dését közvetlenül akadályozó pénzügyi hiányt.”

A miniszterelnök kabinetfőnöke, Szilvásy György 2006. április 19-én kelt leve- lében arról tájékoztatta az OKK-t, hogy a Pénzügyminisztérium egyetért a 100 mil- liós költségvetési támogatás megadásával. A tájékoztatást követően az OKK titkára intézkedett, hogy az OSZK honlapjáról vegyék le az idézett közlemény szövegét.

Közben az OSZK pályázatot írt ki az Informatikai Igazgatóság igazgatói mun- kakörének betöltésére, tekintettel arra, hogy a hivatalban lévő vezető kinevezése lejárt. A pályázatot bíráló bizottság 2006. május 19-én tartotta ülését. A bizottság munkájában az OKK titkára is részt vett. A pályázatra egy jelentkező volt Horváth

Ádám személyében, aki a korábbi időszakban is informatikai vezető volt az OSZK-ban. A bizottság egyhangúan javasolta Horváth Ádám pályázatának elfogadását és igazgatói kinevezését.

Az OKK kérésének megfelelően az OSZK elkészítette azt a pénzügyi konszolidációs tervet, amit 2006. június 6-án nyújtott be a testület számára. Mielőtt azonban sor kerülhetett volna az OKK következő ülésére, amin megvitathatta volna a tervezetet, a Határozatok Tárában megjelent a 2118/2006. (VI. 30.) kormányhatározat – „Az államháztartás hatékony működését elősegítő szervezeti átalakításokról és az azokat megalapozó intézkedésekről”. Az idézett határozat szerint az Országos Széchényi Könyvtárhoz kerül – beolvadás, összevonás címszóval – az Országos Idegennyelvű Könyvtár és az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum. Az intézkedés végrehajtásának határidejéül 2007. január 1-jét jelölték meg.

Tekintettel arra, hogy az OKK nem kapott tájékoztatást a tervezett intézkedésekről, ezért 2006. július 17-én levélben fordult Hiller István oktatási és kulturális miniszterhez, amelyben személyes találkozót kezdeményezett az idézett kormányhatározattal összefüggésben. Ezt az is indokolta, hogy július végén került sor a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Vándorgyűlésére, ahol várhatóan napirendre kerül az összevonások ügye. A levélben felvetésre került az OSZK 100 millió forintos támogatásának kérdése is, hiszen az azt megígérő levél megérkezett, de a pénz nem.

A kormány a következő ülésén, 2006. július 19-én, meghozta döntését (2126/2006. sz. kormányhatározat), és biztosította az OSZK számára a korábban megígért 100 millió forintos többlétszámú támogatást. Ennek tényét Hiller István miniszter a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Vándorgyűlésén be is jelentette.

Eközben zajlott a 2118/2006. (VI. 30.) kormányhatározatból fakadó intézkedések előkészítése. Az összevonással érintett három könyvtár vezetője 2006. július 20-án Schneider Márta és Závecz Ferenc szakállamtitkárokkal folytatott megbeszélést. Ezt követően a három főigazgató tárgyalásokat folytatott 2006. július 24-én, valamint augusztus 14-én, és elkészítette az „Álláspont és javaslat az Oktatási és Kulturális Minisztérium által fenntartott, a 2118/2006. (VI. 30.) kormányhatározat hatálya alá tartozó országos könyvtárak összevonásáról” című munkaanyagot.

A dokumentum többek között az alábbi megállapítást tartalmazta:

„Valamennyi szakmai feladat ellátásának, további összevonásának és fejlesztésének alapfeltétele a könyvtárszakmai és pénzügyi informatikai rendszerének egységesítése. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a három könyvtár összevonásának költségei rövid távon (2007. évi költségvetés) meghaladják a 300 millió forintot, ugyanakkor a közép-, illetve hosszú távú megtakarítás sem számottevő.”

Tekintettel arra, hogy az Országgyűlés Kulturális Bizottsága – 2006. szeptember 7-ei – ülésére napirendre tűzte a 2118/2006. (VI. 30.) kormányhatározatnak a kulturális területtel foglalkozó részét, az OKK 2006. augusztus 30-án ismételen levélben fordult Hiller István miniszterhez. Ez volt ugyanis az utolsó alkalom, hogy a Kulturális Bizottság ülése előtt a kormány még foglalkozhasson az intézményi összevonás ügyével. A levél fő javaslata az volt, hogy a kormány úgy módosítsa határozatát, hogy a három könyvtárat érintő intézkedést tegyék át az

idézett határozat 6. pontjába. Ebben a pontban azokat az intézményeket sorolták fel, ahol a kormány még vizsgálni kívánja az intézmények működésének hatékonyságát, illetve az esetleges intézményi összevonásokat.

Másnap, 2006. augusztus 31-én elkészült Hiller István miniszter válaszevele, amelyben négy fő kérdést érintett:

- Köszönettel nyugtázta az OSZK többlettámogatása ügyében írt korábbi levelünket. A támogatást az OSZK megkapta.
- Kérte, hogy az OKK tárgyalja meg az OSZK pénzügyi konszolidációs tervét.
- Az intézményi összevonásokkal kapcsolatban a következőket írta:

„Az OSZK-val összevonásra kerülő könyvtárak ügyében is várom az Országos Könyvtári Kuratórium véleményét, javaslatait. Az ülésre, amelyen ezzel a témával foglalkoznak, az általában résztvevő munkatársaim mellett javasolom meghívni Farkas Katalin miniszteri biztos asszonyt is, aki a kormányhatározat végrehajtásának részleteiről tájékoztatást tud nyújtani.”

- Ismételten rögzítette:

„Az OKK véleménye, javaslatai fontosak számomra ezekben a kérdésekben.”

A Kulturális Bizottság az ülése előkészítése során – 2006. szeptember 5-én – tájékozódott az érintett intézményeknél, munkaanyagokat kért be stb. Ezzel kapcsolatban került sor az OKK kormányhatározat-módosítást kérő levelének a bizottság számára történő megküldésére. Ezt követte a Kulturális Bizottság elnökének és az OKK titkárának megbeszélése.

Az Országgyűlés Kulturális Bizottságának ülésén – 2006. szeptember 7-én – Jánosi György (MSZP), a bizottság alelnöke koalíciós véleményként elmondta, hogy számos tekintetben nem értenek egyet a kormányhatározatban foglaltakkal. Kiemelte, hogy különösen rossznak tartják a három könyvtár összevonásának ügyét, és azt nem támogatják. A koalíciós képviselők igényeként fogalmazták meg, hogy az Oktatási és Kulturális Minisztérium folytassa le a szakmai egyeztetéseket, és a végső döntés előtt hozza vissza a bizottság elé a tervezett intézkedéseket. Halász János (Fidesz), a bizottság másik alelnöke hasonló szellemben nyilatkozott. Ő is kiemelte, hogy a könyvtári területen nem lehet végrehajtani az összevonást. Egyetértett azzal, hogy a végső döntés előtt a minisztérium hozza a bizottság elé javaslatait. Pető Iván (SZDSZ), a bizottság elnöke úgy foglalta össze a véleményeket, hogy a kormányhatározatot a bizottság a jelen formájában nem támogatja. Kéri a kormány jelenlévő képviselőit, hogy folytassák le a szükséges szakmai egyeztetéseket, és hozzák vissza a Kulturális Bizottság elé az így elkészült javaslatokat.

Az OKK 2006. szeptember 21-én ülést tartott, amin a miniszteri kérésnek megfelelően két napirendi pontot tárgyalt:

- Az intézmények összevonásának ügyét.
- Az OSZK pénzügyi konszolidációs tervét.

Az ülést megelőzően az OKK képviselői személyesen konzultáltak az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, valamint az Országos Idegennyelvű Könyvtár vezetőivel, megbízottaival. Mindkét érintett intézmény főigazgatója írásos dokumentációt bocsátott a kuratórium tagjainak rendelkezésére, hogy kellő információk birtokában fogalmazhassa meg álláspontját az OKK.

A kuratórium 2006. szeptember 28-án levélben összegezte Hiller István miniszter számára az ülésen elhangzottakat. A levél főbb megállapításai a következők voltak: A testület örömmel nyugtázta, hogy kérésének megfelelően megszületett a döntés, amely szerint az OSZK 100 millió forintos többlettámogatáshoz jut.

A testület megtárgyalta a 2118/2006. (VI. 30.) kormányhatározat hatálya alá tartozó országos szakkönyvtárak összevonásának ügyét. Az ülésre meghívást kapott Farkas Katalin miniszteri biztos, aki tájékoztatást adott a határozat végrehajtásának munkálatairól. A tájékoztatással kapcsolatban az OKK az alábbi megállapításokat tette:

- Nem tartja szerencsésnek, hogy a kormányhatározat megszületése után kéri ki a testület véleményét a döntésről.
- Örömmel veszi, hogy az OKM is módosíttatni kívánja az OSZK-t érintően a kormányhatározatot.
- Az OKK a jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján sem szakmai, sem gazdaságossági szempontból nem látja indokoltnak az OSZK, az OIK és az OPKM összevonását.

Az OKK napirendre tűzte az OSZK pénzügyi konszolidációs tervét is. Tekintettel arra, hogy a 2007. évi költségvetéssel kapcsolatban az OKK csak két információval rendelkezik az OKM megjelent képviselőitől, (a Budavári Palota rekonstrukciójára terv készül a minisztériumban, illetve a könyvtárak támogatását kiemelten kezeli a minisztérium), ezek az információk nem elégségesek a konszolidációs terv megtárgyalására. Erre nyilvánvalóan akkor kell sort keríteni, amikor a szükséges információk birtokában lesz az OKK. A költségvetéssel kapcsolatosan néhány elv fogalmazódott meg a vita során:

- Érdemes lenne megfontolni egy olyan finanszírozási csomag kidolgozását a könyvtárak (ezen belül az OSZK számára is), ami négy-öt évre előre tervezhetővé tenné az érintett intézmények gazdálkodását.
- Nem lenne szerencsés, ha az OSZK esetében érvényesülne a „fűnyíró elv” a jövő évi költségvetés kidolgozása során. Erre biztosítékot jelenthetne a nemzeti kulturális intézményi kör meghatározása és az ehhez kapcsolódó finanszírozási garanciák megteremtése.
- Az OKK támogatja azt az elgondolást, hogy a Budavári Palota rekonstrukciójára készülő tervek és az ahhoz kapcsolódó finanszírozási megoldások tehermentesítenék az OSZK költségvetését az épületfenntartás tekintetében.
- Az OKK fontosnak tartja, hogy a lehetőségek keretei között az OKM szerepeltesse a Nemzeti Fejlesztési Tervben az OSZK-t érintő fejlesztési elképzeléseket, és támogassa annak megvalósulását.

A 2007. évi költségvetési törvényjavaslat parlamenti vitája során Pető Iván, az Országgyűlés Kulturális Bizottságának elnöke, T/1145/592. sz. alatt kapcsolódó módosító indítványt nyújtott be. A javaslat indokolása a következő volt:

„Az Országos Széchényi Könyvtár a 2006. évben a 2126/2006. (VII. 19.) kormányhatározat alapján 100 millió forint támogatásban részesült a központi költségvetés általános tartaléka terhére. A támogatás nyújtását az indokolta, hogy a könyvtár dologi kiadásra fordítható kerete nem fedezte a legszükségesebb működési költségeket. Erre tekintettel a tavalyi évhez hasonlóan idén is indokolt az előző évi, 100 millió forintos támogatás nyújtása.”

Erre tekintettel az OKK 2006. december 13-án levélben fordult Hiller Istvánhoz, ebben felhívja a miniszter figyelmét az idézett módosító indítványra, amely javítani igyekszik az OSZK költségvetési helyzetén. A Kulturális Bizottságban az ellenzéki és kormánypárti képviselők nagy többséggel támogatták a javaslatot.

Az OKK 2006. december 15-én tartotta tárgyévi utolsó ülését az OSZK-ban, az alábbi témákban:

- Az OSZK 2007. évi munkaterve és várható költségvetési helyzete
- A Könyvtári Intézet 2007. évi munkaterve.

A titkár beszámolt Pető Iván módosító javaslatáról, és arról, hogy az Országgyűlés Kulturális Bizottsága 2006. december 14-én hallgatta meg Hiller István minisztert a 2006. évi tevékenységéről. A miniszteri beszámoló érintette az intézményi összevonásokat és „A kulturális modernizáció irányai” című dokumentumot. Idézte az ülésről készült jegyzőkönyvből a miniszter szavait:

„Részben módosult a kormányhatározat, így további tárgyalásokra van szükség, hogy az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, illetve az Országos Idegennyelvi Könyvtár ne a Széchényi Könyvtárba kerüljön. Értettük, tehát ott tartunk, hogy nem az Országos Széchényi Könyvtárba fog kerülni.”

„A kormány a tegnapi ülésén elfogadta »A kulturális modernizáció irányai« címet viselő dokumentumot. Ez egy javaslat, egy ajánlat a magyar kulturális élet szereplőinek és minden érdeklődőnek. (...) Azt várom, hogy az elkövetkezőekben a kulturális élet szereplői ehhez véleményüket, kritikájukat vagy támogatásukat, kiegészítésüket elmondják. Ezért történt meg az, hogy ezt a legnagyobb nyilvánosság előtt is bemutattuk, és természetesen hozzáférhető honlapokon is.”

A kuratórium örömmel nyugtázta, hogy álláspontját a miniszter elfogadta és nem kerül összevonásra az OSZK, az OIK és az OPKM.

Az OSZK 2007. évi munkatervével kapcsolatban a kuratórium támogatólag vette tudomásul, hogy a könyvtár a jövőben még határozottabban kívánja szolgáltatás-centrikusan ellátni feladatait.

A Könyvtári Intézet 2007. évi munkatervében három kiemelt feladatot jelölt ki:

- Az Új Magyarország Fejlesztési Terv könyvtári eszközökkel történő támogatásának koordinálása.
- Közreműködés a Portál program projektjeinek kidolgozásában és megvalósításában.
- A 2003–2007-es könyvtári stratégiai időszak eredményeinek összegzése.

A testület a munkatervről szóló beszámolókat elfogadta.

Az OKK megállapította, hogy az elmúlt időszakban kiemelten foglalkozott az OSZK szervezeti és gazdasági helyzetével, ezért a jövő évben elsősorban a szakmai tevékenységet kívánja vizsgálni. A testület javaslatot tett arra, hogy a stratégia megvalósításának félidejére tekintettel a könyvtár az év során egynapos konferencia keretében mutassa be elért eredményeit, a megvalósult stratégiai célokat. Az OKK titkára kérje fel a 3K szerkesztőségét, hogy a konferencia előkészítéseként a lap közöljön néhány publikációt az OSZK által fontosnak tartott szakmai tervéről és eredményéről.

A jövő évben a kuratórium – a miniszeri kérésnek megfelelően – szakmai vitát kíván indítani a „A kulturális modernizáció irányai” című dokumentumról.

Talán szokatlan ilyen részletességgel bemutatni egy konzultatív testület munkáját. Azonban a kuratórium tevékenységének elmúlt két éves időszaka jól példázza, hogy világos célok megfogalmazásával és szakmai összefogással komoly eredményeket lehet elérni. Természetes az is, hogy a különböző ügyek alakulását számos körülmény befolyásolja. Ezért igyekeztem a OKK tevékenységét tágabb összefüggések figyelembevételével bemutatni. Tudom, hogy a kép nem teljes, de az ilyen beszámolóknak nem is lehet feladata egy-egy ügy minden részletre kiterjedő elemzése. Fontos tanulsága az elmúlt időszaknak az is, hogy van értelme a különböző álláspontok ütköztetésének. A vitát természetesnek tekinthetjük, hiszen nem feledhetjük el, hogy más döntési lehetősége és felelősségi köre van a kormányznak, egy miniszternek, egy főigazgatónak vagy a kuratóriumnak. A tapasztalatok mégis azt mutatják, hogy egy konzultatív testület, az Országos Könyvtári Kuratórium is képes eredményesen dolgozni.

Ötvenéves az Országos Idegennyelvű Könyvtár

Reflexiók

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár az 1956-ban alapított Állami Gorkij Könyvtár jogutóda. Ötven év jelentős idő az intézmény életében – eseményekben, és eredményekben gazdag fél évszázad. A könyvtár számos változáson, átalakuláson ment keresztül, amíg a mai szintet elérte. Nyílván sokan adottnak tekintik azt, hogy globalizálódó Európában, Budapest szívében van egy olyan országos szakkönyvtár, ahol a XX. és XXI. századi világirodalom művei eredeti nyelven hozzáférhetőek, amelynek gyűjteményében jelenleg 146 nyelven vannak könyvek és más dokumentumok az irodalomtudomány, nyelvtudomány, zenetudomány és a kisebbségkutatás területéről, és amely 115 nyelv tanulásához nyújt anyagot. Az olvasók megszokták, hogy akár naponta bejöhettek egy kis „intellektuális kalandra”. Mindez együttvéve olyan érték, amely mögött fél évszázad kemény munkája áll. Munka, amelynek eredményeire méltán büszke az intézmény minden jelenlegi és volt dolgozója, vezetője.

Az ötven éves évforduló alkalmat kínál az emlékezésre. A könyvtár múltjának áttekintése, a már megtörtént események számbavétele fontos. Nem csupán azért, mert érdekes időutazást ígér, hanem azért is, mert fölhasználhatjuk az elmúlt időszak tapasztalatait, segítséget kapunk a további munkához. Kétségkívül sokat köszönhetünk a múltnak, de még többet a jövőnek. Miközben a múltat méltóképpen ünnepeljük, óhatatlanul is a jelenre figyelünk, a jelen feladatait végezzük, és tesszük ezt a jövő érdekében.

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár az olvasók és a benne dolgozók együttműködése révén vált azzá a hagyományos és a modern elektronikus könyvtári technológiát ötvöző információs környezetté, amilyennek ma sokan ismerik. A könyvtár mindig dinamikus szellemi élet színhelye volt, igyekezett a lehető legjobban szolgálni olvasóközössége tanulási, és kutatási igényeit. Természetesen mindez a jövőre is érvényes.

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár fennállásának ötvenedik évfordulójáról jubileumi évkönyv megjelentetésével, ennek ünnepélyes bemutatásával, valamint a régi és jelenlegi munkatársak találkozójával emlékezett meg.

* * *

Jubileumi évkönyv

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár jubileumi évkönyve narráció, adatok és képek segítségével nyújt betekintést az intézmény történetébe. Párhuzamosan vilantja fel a múltat, a jelent és a jövőt. Az évkönyv szerzőgárdája is ezt a hármasságot jelképezi. A könyvtár jelenlegi és volt dolgozói, valamint olvasói tanulmányok, interjúk formájában egyaránt megszólalnak. Főszerkesztője Cholnoky Győző, aki szintén a könyvtár munkatársa volt, jelenleg pedig a Kisebbségkutatás című folyóirat alapító-főszerkesztője.

Az évkönyvet Mender Tiborné főigazgató előszava vezeti be, amelyben e jubileumi kiadvány tartalmára reflektál, és az ötvenéves évforduló kapcsán megfogalmazódott ünnepi gondolatait osztja meg a kollégákkal, olvasókkal. Ezt négy nagyobb szerkezeti egység – tanulmányok, interjúk, adattár, képek – követi.

A kötetben szereplő magyar és angol nyelvű rezümével kiegészített öt tanulmány egyrészt a könyvtár profilját tükrözi, másrészt pedig rávilágít a könyvtár jelenére.

Az első két tanulmány az intézmény aktuális helyzetébe, a jelenleg folyó munkák menetébe nyújt bepillantást. Sárközy Andrea *Az Országos Idegennyelvű Könyvtár és a változó világunk kapcsolatáról* című írásában a könyvtár életét befolyásoló külső (politikai, társadalmi, gazdasági, technológiai) tényezőket veszi számba. Ez a vizsgálat az OIK-ban folyó minőségfejlesztési tevékenység egyik részfeladata volt. Felhívja a figyelmet arra, hogy a külső környezet folyamatos számbavétele, vizsgálata, éppen a dinamikus változások természete miatt igen fontos követelmény. Az *értékek az Országos Idegennyelvű Könyvtárban* című tanulmányban Papp Anna Mária a könyvtár értékszemponitú elemzését végzi el, hangsúlyozva az egyedi, másutt föl nem lelhető tényezőket. Kiemeli a könyvtár esetében konkrét mércével nehezen mérhető, a közösségi fejlődést, tudásátszarmaztatást szolgáló eszmei értékek elsődlegességét.

A továbbiakban egy irodalmi, egy az irodalom és zene összefonódását és egy a kisebbségi, a multikulturális léthelyzet kérdését tárgyaló írás az Országos Idegennyelvű Könyvtár két országos szintű feladatkörét – világirodalmi, zenei, és a kisebbségtudományi szakkönyvtári voltát - idézi. Dörgő Tibor *Az utolsó mohikán magyar nyelvű könyvkiadásai* című tanulmányában textológiai megközelítéssel a Cooper-regény magyar nyelvű kiadásait tekinti át, és elemzi időrendi sorrendben. Komáromi Sándor *Franz Schubert és Robert Schumann Heine dalai* címmel a XVIII-XIX. századi versmegzenésítés németeknél kialakult gyakorlatát, a vers és a zene sajátos szemantikai egybeesésének, kereszteződésének jelenségét tárja fel. Cholnoky Győző tanulmánya, *A magyarok és nem magyarok a Kárpát-medencében* már a kisebbségi témakört tárgyalja. A Kárpát-medence interetnikus kapcsolatait, a konfliktusok természetét elemezve a szerző rámutat arra, hogy a különböző népek, népcsoportok között felszínre törő konfliktusok a nemzedékek óta érlelt előítélek, vélt és valós sérelmek kivetülései. Ezért fontos a népek szokásait, mítoszait, előítéleteit a tudomány eszközeivel alaposan megvizsgálni és feltárni.

Az évkönyv második szerkezeti egysége az Országos Idegennyelvű Könyvtár régi dolgozóival és olvasóival készült interjúkat tartalmazza. Ebbe az összeállításba az intézmény olyan volt dolgozói és törzsolvasói kerültek be, akik a tudomány, a kultúra, a művészet vagy a közélet valamilyen területén híresé váltak, jelentőset alkottak. Az interjúkat készítette és szerkesztette Kőszegi Dóra és Papp Anna Mária.

ria. Ezt a fejezetet *A gondolatok a könyvtárról, könyvtárosról és az olvasókról a teljesség igénye nélkül* című esszé vezeti be, amely a könyvtár és a kiemelkedő egyéni szellemi teljesítmények összefüggését próbálja megvilágítani. Minden könyvtárnak, így az Országos Idegennyelvű Könyvtárnak is voltak, vannak és lesznek számottevő életművet létrehozó, hírnévnek örvendő könyvtárosai és olvasói.

A régi dolgozók közül Elek István közíró, a közelmúltban elhunyt Nagy Gáspár Kossuth-díjas költő, Rakovszky Zsuzsa József Attila-díjas költő, író, műfordító, Rockenbauer Zoltán író, néprajzkutató, Stumpf-Benedek András költő, művelődéstörténész, Szondi György főszerkesztő, műfordító, bolgarista, Terebess Gábor, író, műfordító, keramikus, orientalista és könyvkiadó emlékezik a könyvtárról, az itt ledolgozott évekről, évtizedekről. Mindegyik interjú tulajdonképpen egy-egy oral-history, egy múltbeli vagy közelmúltbeli narratív tabló a könyvtár életéből, ugyanakkor önéletrajz és pályakép is.

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár olvasói között tudhatja Fülep Márk kétszeres Fischer Annie-díjas fuvolaművészt, Gémesi Géza zeneszerző-karmestert, Szentpéteri Csilla zongoraművészt, Lackfi János József Attila-díjas költő-író-műfordítót, Kiss Gy. Csaba művelődéstörténészt, Romhányi Török Gábor költő-író-műfordítót, Christopher Whyte skót költő-író-műfordítót. A velük készült interjúkból egy másik szögből, más igények szerint megrajzolt kép bontakozik ki a könyvtárról. Fölvillannak régi emlékek, irodalmi és zenei élmények, szellemi kalandok, néha a barátságos kritika... Az OIK, vagy ahogy a törzsolvasók többségének tudatában él, a Gorkij, olyan hely a belváros forgatagában, ahova „...járni kell, nincs mese...” (Lackfi János), és ahova, ha a „végtelennek tűnő ismeretanyag akár egy picit szeletkéjéért is, de megéri visszajönni” (Fülep Márk).

Az interjúkat áttekintve minden interjúalany esetben más-más életszemlélet, más-más pályakép bontakozik ki. Egyediségük mellett közös vonásként emelhető ki, hogy ezek a személyiségek, (könyvtárosok és olvasók egyaránt) életművükkel tettek tanúságot arról, hogy a könyvtárban meglévő rendezett ismeretanyagból hogyan lehet új intellektuális tőkét építeni.

A harmadik, Vajk Ilona által összeállított rész az adattár. Magában foglalja az intézmény történetének kronológiáját, az utóbbi három év alatt a hagyományos és elektronikus médiában megjelent, a könyvtárral kapcsolatos közlemények jegyzékét, amely tulajdonképpen az eddig megjelent évkönyvek bibliográfiájának folytatása, és az elmúlt ötven év főállású munkatársainak névsorát.

Az évkönyvet záró képgaléria Nagy Imréné munkája. Az írás mellett a kép is az idő megragadásának egyik eszköze. Ez az összeállítás is pillanatokat rögzít az intézmény életéből, tulajdonképpen rövid, de expresszív könyvtártörténetet ad. A fotósorozat, de maga az elrendezés is párhuzamosan láttatja a múltat és a jelenet. A két idősfík itt nem ellentétpárként jelenik meg, inkább egységet alkot. Az idő folytonosságát szemlélteti: a jelen a múltra épül, a jelen munkája, eredményei már a jövőnek szólnak.

Jubileumi ünnepség

A jubileumi emléknapp, amelynek két legfőbb eleme az évkönyv bemutatója és a régi, valamint a jelenlegi munkatársak találkozója volt, 2006. november 29-én

zajlott le. A rendezvényt Mender Ibolya főigazgató nyitotta meg, majd Radnai Margit főigazgató-helyettes, aki egyben az intézmény egyik legrégebbi munkatársa is, szubjektív emlékezés keretében villantott föl képeket, történeteket a könyvtár életéből.

Ezt követően a könyvtár egykori munkatársa, Kiss-Szemán Róbert egyetemi docens mutatta be az újonnan elkészült évkönyvet az ebből az alkalomból a könyvtárba visszalátogatott volt dolgozóknak, a jelenlegi munkatársaknak, a szakma képviselőinek és a sajtónak. Részletesen kitért mindegyik fejezetre, kiemelte a kiadvány történeti, illetve oral-history jellegét és jelentőségét. A bemutató kapcsán Kiss-Szemán Róbert is megragadta az alkalmat, hogy néhány mondat erejéig visszaemlékezzen a könyvtárban munkatársként eltöltött évekre, volt kollégákra, az itt kötött baráti kapcsolatokra.

A könyvbemutatót fogadás követte, ahol sor került a volt és a jelenlegi dolgozók találkozájára. Emlékezés, személyes beszámolók, jelenértékelés, jövőbetekintés és sok mosolygó arc jellemezte ennek a találkozóknak a hangulatát.

Az emléknapi jubileumi jellegét hangsúlyozta a Nagy Imréné és Tólos Irén által összeállított, az Országos Idegennyelvű Könyvtár életének különböző periódusait bemutató fényképsorozat, amely a rendezvény egész ideje alatt a teremben felállított vetítőlapon volt követhető. Ez az összeállítás vizuálisan jelenítette meg az intézmény történetét, és kiválóan szemléltette a könyvtár szinte folytonos változását az alapítástól eltelt fél évszázad alatt.

INGYENES PÉLDÁNYOK A KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS RÉGEBBI ÉVFOLYAMAIBÓL

A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros című folyóirat 2001–2005. közötti évfolyamaiból a szerkesztőség ingyen felajánl egész évfolyamokat vagy hiányzó lapszámokat.

Ebből a korlátozottan rendelkezésre álló öt évfolyamból bármelyik hazai könyvtár igényelhet példányokat személyes átvétel vagy portós postai küldemény formájában.

Az igényeket a beérkezés sorrendjében teljesítjük.

Megrendelés levélben a 3K szerkesztősége címén: 1827 Budapest, Budavári Palota F. épület, 110. szoba (a Széchényi Könyvtár épületében), telefonon: 1-224-3791, vagy e-mailben: 3k@oszk.hu.